

1 JANUARI

EEN NIEUW JAAR

Een nieuw jaar, een nieuw begin. Het Huis van Alijn neemt je mee door de verschillende fasen van een mensenleven. In elke kamer focussen we op een ander facet. Want alledaags is allesbehalve gewoon. Dagelijkse gebeurtenissen bepalen het ritme van ons leven. Dagen worden weken, maanden worden jaren.

Lange tijd wordt het begin van de lente als het startschot van een nieuw jaar beschouwd. Het christendom maakt aan die heidense gewoonte een einde en roept 1 januari tot bid- en boetedag uit om de besnijdenis van Jezus te vieren, een week na zijn geboorte. Maar voor velen valt nieuwjaar elk jaar op een andere dag, afhankelijk van de kalender en het geloof.

Tot diep in de vorige eeuw brengen we onze gelukwensen met postkaarten over. Door goedkopere druktechnieken en een voordeliger postzegeltarief worden die na de Eerste Wereldoorlog populair. Vooraan staan wintertaferelen, tekeningen of religieuze symbolen. Achteraan schrijven we een persoonlijke boodschap. Tegenwoordig versturen we simpelweg een sms of een bericht via sociale media.

Met knikkende knieën en bibber in de handen lezen we nog altijd onze nieuwjaarsbrief voor. En dan maar hopen op een mooi geschenk van onze ouders of peters en meters. *Van je kapoen, gelukkig nieuwjaar!*

22 JANUARI

OPSTAAN!

Op deze derde maandag van januari beleven we onze treurigste dag van het jaar, de *blauwe maandag*. De meeste van onze goede voornemens zijn al gesneuveld. Het is koud. Het weekend zit erop. De wekker gaat veel te vroeg en veel te luid af.

Wat een verschil met onze voorouders, die op het ritme van de seizoenen leven. Het weer en het zonlicht bepalen de indeling van hun dag. Langzaam wordt een preciezere tijdmeting essentieel. Met de trein dendert een exacte uurregeling ons leven binnen. In fabrieken gaan we in ploegen werken.

Scholen en overheidsinstellingen houden nog altijd aan het klassieke dagpatroon vast. Steeds meer bedrijven kiezen niettemin voor glijdende werkuren. Het credo 'slapen, eten, werken' vult iedereen anders in.

Ook persoonlijke hygiëne en voeding winnen aan belang. Onze ochtendrituelen breiden uit. We staan op, poetsen onze tanden, nemen snel een douche. Van ijskoud water in een waskom is al lang geen sprake meer. We doorbladeren de krant en ontbijten. Granen, brood met kaas of confituur, fruit, koffie of thee.

Gelovigen beginnen de dag met een gebed. Moslims hebben de salat, joden hun tefila, christenen het angelus. Maar voor ons allemaal rinkelt de wekker altijd te vroeg en altijd te luid.

2 FEBRUARI

GEBOORTE

In de brievenbus steekt een kaartje. *Hoera, hier ben ik!* Vrienden willen de geboorte van hun kind bekendmaken. Onderaan staat een verwijzing naar de geboortelijst. Een babyborrel volgt snel. De meest voorkomende voornamen in dit land zijn Emma en Lucas, Mila en Mohammed. Niet langer Godelieve of Jozef.

De boodschap op het kaartje weerspiegelt onze kijk op geboorte. Het is een en al feest. In de kraamkliniek ontkurken we de champagne. Cake gaat de kamer rond. Suikerbonen komen in alle vormen en kleuren voor.

Onze gewoonten op het vlak van zwangerschap en geboorte wijzigen van generatie op generatie. Bolle buiken tonen we vandaag trots, we verstoppen ze niet langer. Aan zwangerschap en seksualiteit kleeft minder taboe dan vroeger. In de islam worden kinderen op de zevende dag na de geboorte op rituele wijze gewassen. Vaak wordt dan ook het haar van de baby afgeschoren. Voor christenen is het doopsel niet meer vanzelfsprekend. Met het afnemen van het kerkbezoek is het aanzien van dit sacrament grotendeels verdwenen.

De beschermende rol van peters en meters is er nog altijd. Andere tradities blijven overeind of komen stilaan zelfs terug. Sinds enkele jaren is kraamkost opnieuw populair. We bevallen ook weer vaker thuis. Al blijft de georganiseerde kraamhulp en medische omkadering van een ziekenhuis onze voorkeur genieten.

28 MAART

VERHUIZEN

Nu de lente eindelijk is aangebroken schakelen we op het zomertijdperk over. Twee wordt drie. Of was het omgekeerd?

We verhuizen van onze gedeelde kinderkamer naar een eigen slaapkamer, geen dag te vroeg. Het is de eerste van vele verhuizingen. Straks mogen we van de slaapkamer naar een studentenkot. En van ons kot misschien zelfs ooit naar een eigen huis.

Verhuizen is altijd een stap in het onbekende. Bij velen maakt het onzekerheid los, nostalgie zelfs.

We nemen afscheid van het vertrouwde huis, de burens, de school, de gemeenschap. In kartonnen dozen bergen we onze spullen op. Vergeelde familiefoto's, oude kleren of verloren gewaand speelgoed roepen herinneringen op. We moeten kiezen: wat nemen we mee en wat laten we achter?

Tot ver in de vorige eeuw is verhuizen een uitzonderlijke gebeurtenis. Verschillende generaties wonen onder hetzelfde dak. Geleidelijk schuiven de grenzen van onze leefwereld op. Familieleden gaan verderop in de straat wonen, aan de andere kant van het dorp, in de grote stad of in het buitenland. Maar door de mengeling van afscheid en een nieuw begin smaakt nog elke verhuizing bitterzoet.

6 APRIL

RUSTDAG

Deze eerste zondag van april toveren we elk jaar tot een 'Vlaamse hoogmis' om. De Ronde van Vlaanderen kronkelt door het landschap. We moedigen de renners aan. Eerst aan de kant van de weg, dan onderuitgezakt voor tv met een pintje in de hand.

Het aantal eucharistievieringen slinkt. Duivenwedstrijden en vinkenzettingen zijn bedreigd erfgoed. De auto blijft op stal, het zondagse pak met hoed en stropdas in de kast.

En toch is zondag nog altijd onze geijkte dag om tot rust te komen. We gaan fietsen en wandelen, bezoeken familie en dineren uitgebreider dan in de week. Of het nu een zelfgemaakt zondagsmenu – rosbief met kroketjes, appeltaart, baklava – of een afhaalmaaltijd is. Vandaag hebben we tijd. Dan mag het iets meer zijn.

De speciale betekenis van de zondag komt voort uit de christelijke traditie, maar heeft niet meer die invulling. Andere religies maken op een specifieke dag wel nog tijd voor een gemeenschappelijk gebed. De heilige dag voor joden is zaterdag, de sabbat. En op vrijdag gaan moslims bidden in de moskee.

Sinds 1905 is de zondagsrust bij wet vastgesteld. In veel gemeenten is het verboden op zondag het gras te maaien. Scholen zijn dicht, winkels slechts beperkt open. Al zijn zogenaamde 'koopzondagen' wel in opmars.

Het is een hoogdag voor jeugdbewegingen, voetbalverenigingen, buurtcafés en televisiezenders. Op zondagavond zijn de kijkcijfers traditioneel het hoogst, met populaire series, quizen en spelprogramma's.

13 APRIL

GELUK EN ONGELUK

Het bijgeloof dat rond een dag als vrijdag de dertiende hangt, legt onze kwetsbaarheid bloot. We hebben nood aan verhalen. Geloof in bovenmenselijke en natuurlijke krachten biedt ons troost en steun.

Een van de verklaringen voor de oorsprong van onze angst voor deze dag is de combinatie van vrijdag – de dag dat Jezus gekruisigd werd – en 13, het aantal aanwezigen bij het Laatste Avondmaal. Maar ook dat is relatief. In veel Spaanstalige landen is dinsdag de dertiende een dag om goed uit je doppen te kijken.

Naast de religieuze voorschriften bevat ook het volksgeloof een breed scala aan magisch-religieuze symbolen. Door de jaren heen hebben we de meest uiteenlopende gebaren, voorwerpen of planten een beschermende rol toegedicht. Een kruisteken. Een beeldje van Sint-Christoffel in de auto.

Ogentroost of moedertjeszalf. Hoefijzers, kabouters, een konijnenpoot. Het handje van Fatima. Een klavertje vier.

Ze moeten ons behoeden voor ongeluk. Net als onze persoonlijke geluksbrengers: een foto, een knuffeldier of een kledingstuk. Lopen we onder die ladder door of maken we toch een ommetje? Waar de ene geluk denkt uit te puren, jaagt de andere de stuipen op het lijf.

7 MEI

OUDER WORDEN

Op 7 mei 2015 overlijdt de op dat moment oudste nog levende man van België. Hij is 106 jaar en afkomstig uit een bloemistenfamilie in Zaffelare. Zijn dood is nationaal nieuws.

Niet eens zo lang geleden zijn viergeslachten, gouden huwelijksjubilea en honderdjarigen een zeldzaamheid. Het hele dorp zet hen in de bloemetjes. In de pers komt er een uitgebreid verslag. Tegenwoordig halen ze nog amper de krant, tenzij recordhouders zoals de man uit Zaffelare. Het is een illustratie van onze fors gestegen levensverwachting. Dankzij betere gezondheidszorg, werk- en leefomstandigheden, voeding en hygiëne worden we met zijn allen ouder dan ooit tevoren.

De hogere gemiddelde leeftijd brengt nieuwe rituelen, levensfasen en familiebanden met zich mee. Werkten we vroeger tot het niet meer ging, dan is het pensioen vandaag vooral een tijd van fietsen, reizen en zorg dragen voor de klein- of achterkleinkinderen. Binnen een familie nemen drie, vier generaties elkaar op sleeptouw. Ze wisselen verhalen uit en maken samen uitstapjes.

Hoewel we onze grijze haren en rimpels graag camoufleren, hechten we veel waarde aan wijsheid en ervaring. Nostalgie is hipper dan ooit.

10 MEI

OPGROEIEN

Als op Hemelvaartsdag kinderen hun communiefeest vieren – een nieuwe fiets, prentjes om uit te wisselen, een ijslameet als dessert – staan ze wellicht niet stil bij de symboliek van het moment. Rond hun twaalfde slaan ze de brug van kind naar volwassene, fysiek en mentaal. De puberteit begint. Vorige generaties hadden daar een godsdienstig ritueel voor, de plechtige communie met het vormsel. Katholieke gelovigen vieren het nog op die manier.

Maar ook verschillende andere overgangsrituelen zijn in ons land al jaren ingeburgerd. De bar mitzwa en de bat mitzwa bij de joden, de islamitische besnijdenisfeesten, de jukai-ceremonie als initiatie tot het boeddhisme, het lentefeest voor vrijzinnigen. Stuk voor stuk vieren ze het ontluiken van de jeugd. Iedere cultuur heeft zijn eigen inwijdingsriten, overal ter wereld.

Eerste en plechtige communie vormen de start en het hoogtepunt van de katholieke opvoeding. Er gaan lange voorbereidingen aan vooraf, catechismus in de hand.

In het begin van de vorige eeuw betekent het Heilig Vormsel meteen ook een sociale overgang. Vanaf die dag behandelen we twaalfjarigen als volwassenen. Naast religieuze geschenken krijgen jongens een scheermes of een pijp, meisjes een uitzet met linnengoed en servies voor na hun huwelijk. Communicanten drinken voor het eerst een glas alcohol. Kuchend roken ze hun eerste sigaar.

3 JUNI

ROUWEN

We zijn in rouw. Een geliefde is gestorven, vandaag is de begrafenis. De familie heeft gekozen voor een plechtigheid in het crematorium, gevolgd door een koffietafel en een rouwmoment op de strooiweide. Het wordt een lastige dag.

Tenzij het om een onverwacht overlijden gaat, sterven de meeste mensen vandaag niet thuis maar in het ziekenhuis. Daarna worden ze in een gespecialiseerd uitvaartcentrum opgebaard. Sommige religieuze stromingen zijn principieel tegen crematie.

Bij onze voorouders kondigt het 'wenen' van de kerkklok een overlijden aan. Het lichaam van de overledene blijft nog enkele dagen in huis. Vrienden en familie brengen daar een laatste groet. Dag en nacht wordt er gewaakt, gehuild, rozenkransen gepreveld en gebeden voor een plek in het hiernamaals. Ramen blijven dicht. Zwarte kledij en een periode van soberheid en stilte maken deel uit van de strenge rouwvoorschriften.

Op de dag van de begrafenis stroomt de kerk vol. In stoet loopt de hele gemeenschap de houten kist achterna, tot op de begraafplaats in het hart van het dorp. Elk graf is uniek, het grafschrift met zorg gekozen.

Vandaag de dag vinden we de meeste kerkhoven aan de rand van het dorp of de stad. De grafzerken worden kleiner, de urnentuin breidt uit. Veel moslims worden begraven in hun land van herkomst.

Voor altijd in ons hart.

5 JULI

JONG

De examens zijn achter de rug, de vakantie staat voor de deur. Een weide in Vlaams-Brabant is heel even het centrum van het land. Rock Werchter opent zijn deuren, goed voor vier dagen boordevol muziek en plezier. Jongeren kijken er al maanden naar uit. Ouders maken zich zorgen. Wat is dat toch met de jeugd van tegenwoordig?

Jongeren zijn er vanzelfsprekend altijd geweest. Maar pas sinds de jaren 1960 beschouwen we hen als een aparte groep met eigen interesses, verlangens en gedragsregels.

Jongeren zetten zich af tegen oudere generaties. Via muziek, mode, haarstijl en taalgebruik bouwen ze een nieuwe identiteit op. Media en reclame zetten deze sociale hiërarchie in de verf. Ze schuiven rolmodellen naar voren en moedigen de jeugd tot consumptie aan.

De manier waarop jongeren de buitenwereld opnemen, evolueert bliksemsnel. Van papieren kranten en tijdschriften over websites tot sociale media. Van discussies tijdens een *happening* tot twisten in de chatroom.

Volgens de Belgische wetgeving zijn we op onze achttiende verjaardag volwassen. We krijgen stemplicht en dragen de volle verantwoordelijkheid voor onze daden.

De militaire dienstplicht is al jaren afgeschaft. Afhankelijk van de noden van de krijgsmacht of de politieke wereldsituatie wordt de duur en de invulling van de dienstplicht in de loop van de vorige eeuw verschillende keren aangepast. Vanaf 1963 kunnen gewetensbezwaarden een vervangende burgerdienst opnemen.

De blik van oudere op jongere generaties blijft onveranderd. Zij zien de zeden verloederen en het respect verdwijnen.

24 AUGUSTUS

VAKANTIE

Juicht iedereen, de kermis is weer in het dorp. De draaimolen, het eendjeskraam, de suikerspinnen en de olieballen. Wie weet zijn zelfs de botsautootjes erbij. Het is een van de hoogtepunten van onze vakantie.

In 1936 is het betaald verlof wettelijk vastgelegd, de *congé pay *. Door de jaren heen evolueert de voltijdse werkweek van 48 naar 40 en 38 uren. Sportclubs, fanfares en toneelgezelschappen schieten als paddenstoelen uit de grond. Vaak ontstaan ze binnen een van de drie politieke zuilen: katholiek, liberaal of socialistisch.

In het begin van de twintigste eeuw versturen we vooral binnenlandse postkaarten. Uit kuuroorden of dorpjes aan de kust. Onze groeten verwijzen naar gezondheid, voeding en religie. Het eten is lekker, de lucht gezond. Reizen moet verantwoord zijn. Het moet lichaam en geest versterken.

De opkomst van de trein, de auto en het vliegtuig gaat hand in hand met de groei van onze vrije tijd. We reizen almaar verder. Met de bus naar Lourdes, in de wagen tot in Benidorm, op het vliegtuig richting Turkse Rivi ra. Massatoerisme op campings en in hotels is het gevolg. Met een wagen vol koffers bezoeken Belgen van andere origine hun land van oorsprong.

Onze keuken wordt diverser. In de woonkamer duiken exotische souvenirs op. Schoolvakanties duren twee maanden. Het bouwverlof is een norm. Jeugdverenigingen starten een nieuw kalenderjaar, kinderen leren hun sportclub kennen.

1 SEPTEMBER

SCHOOL

Het is zover, er is geen ontkomen aan. Alle kinderen gaan vandaag terug naar school. Met de boekentas op de rug en kriebels in de buik. Hoe zou het met de anderen zijn?

We kennen leerplicht en geen schoolplicht. Privé-onderwijs kan dus ook. Vandaag zijn we voltijds leerplichtig tot zestien en deeltijds tot achttien jaar. Opleidingen met evenveel praktijk als theorie zijn algemeen aanvaard. Verschillende soorten onderwijs gedijen naast elkaar. Verder studeren aan hogescholen en universiteiten is niet langer een privilege van de rijken.

Op de schoolbanken zitten jongens en meisjes broederlijk schouder aan schouder. Ze volgen op dezelfde manier onderwijs. Katholieke godsdienstleer is maar een van de opties. Zedenleer of islam kan evengoed. Het gebruik van computers of tablets is niet meer weg te denken.

De klas van vroeger ziet er helemaal anders uit. Leerlingen oefenen met griffels op leien, later met pen en inkt. Vlekken of fouten kunnen op weinig genade rekenen. Schrijven met de linkerhand is uit den boze. Orde, tucht en discipline primeren. Leraars straffen met het zweepje of met ezelsoren.

Jongens en meisjes gaan naar afzonderlijke scholen. Jongens worden klaargestoomd voor een taak als kostwinner, meisjes voor hun rol als huisvrouw. Techniek en wetenschap voor het ene geslacht, koken en naaien voor het andere.

Enkele tradities blijven in gebruik. De schoolfoto graaf komt nog elk jaar langs en spelletjes als handjeklap of knikkeren zijn bekend bij jong en oud.

18 SEPTEMBER

TROUWEN

Vandaag is een heuglijke dag. We zijn uitgenodigd voor het huwelijksfeest van goede vrienden. Na een korte ceremonie in het stadhuis rijden we naar de feestzaal. We zijn helemaal klaar voor een avond op de dansvloer.

Huwen is lang een sluitende voorwaarde voor het krijgen van kinderen. We vinden onze man of vrouw op het bal en hopen op goedkeuring van onze ouders. Na het aanzoek volgt de verloving, bezegeld met een verlovingsring. Volgens de traditie mogen bruid en bruidegom pas tijdens de huwelijksnacht voor het eerst samen slapen.

In de kerk wisselen we ringen uit, een innige kus, de belofte van eeuwige trouw. In goede en kwade dagen. Bij het naar buiten gaan strooien familie en vrienden rijst over onze hoofden. De huwelijksfotograaf kan aan zijn reportage beginnen.

In het trouwboekje komen onze rechten en plichten, en enkele lege bladzijden voor de geboortedata en namen van onze toekomstige kinderen. Gezinnen zijn nog veel groter dan vandaag.

Tegenwoordig is huwen een optie, geen plicht. Sinds 2003 mogen ook partners van hetzelfde geslacht in naam van de wet trouwen. Samenlevingscontracten zijn populair, scheidingen al lang geen uitzondering meer.

Op veel burgerlijke huwelijksfeesten blijft de openingsdans een sleutelmoment. *Du* van Peter Maffay is gelukkig niet langer een klassieker in het genre.

31 OKTOBER

AVOND

Het is 31 oktober 1953. De hele straat zit opeengepakt in de woonkamer van de buren, van Halloween vieren is nog geen sprake. Zij hebben als eerste de televisie in huis gehaald, de nieuwe uitvinding waar iedereen het al weken over heeft. We zijn nieuwsgierig. Bewegende beelden op een scherm, wat zal dat geven? Stil, het is half acht. Een vrouw verschijnt, in zwart en wit. Ze zegt dat we welkom zijn. Een blijspel gaat van start. *Drie dozijn rode rozen*, met Paula Sémer. We zitten aan het scherm gekluisterd.

Tot dan is de radio het belangrijkste medium waarmee het nieuws tot in de huiskamer komt. 's Avonds vormen we zoals veel families een kring rond de Leuvense stoof. We verwarmen ons aan elkaars verhalen. Roddels, kluchten, sprookjes, anekdotes uit de familiegeschiedenis: het is een vast ritueel voor het slapengaan.

Voor wie niet kan lezen of schrijven zijn deze verhalen van groot belang. Kranten lezen we hardop aan elkaar voor. In zijn wekelijkse preek verwijst 'mijnheer pastoor' naar de actualiteit. Marktkramers zingen over legendes en actuele drama's. Kinderen kijken met open mond naar het poppenspel. Stripverhalen spreken jong en oud aan.

Onze boekenplank raakt zoetjesaan gevuld. Een encyclopedie, een bijbel, een boek over klussen of koken, verzamelboeken over voetballers of filmvedetten, *Het verdriet van België* van Hugo Claus. Tegenwoordig kijken we tv op verschillende schermen. De Leuvense stoof is een museumstuk. En wie kent Paula Sémer nog?

5 NOVEMBER

HUISHOUDEN

De herfst is in het land. Het winteruur dompelt ons in donkerte onder. Van buiten brengen we niet alleen een lopende neus mee, aan onze schoenen kleven ook bladeren en modder. De jaarlijkse herfst schoonmaak dringt zich op.

Althans, zo ging het vroeger. Toen dienstencheques nog een verre toekomst droom waren. Medio twintigste eeuw besteedt een huisvrouw met vier kinderen ongeveer zestig uur per week aan het huishouden. Wassen, koken en de kinderen verzorgen: het houdt nooit op.

Vanaf de jaren 1950 komt het ene na het andere huishoudelijke apparaat op de markt. Ze werken elektrisch en nemen ons veel werk uit handen. Advertenties overspoelen het straatbeeld. Elk apparaat is beter, sneller en properder dan de concurrentie. Stofzuigers, strijkijzers en mixers zijn er in alle kleuren en formaten. Allemaal vechten ze om de gunst van de klant. In de consumptiemaatschappij die na de Tweede Wereldoorlog opbloeit, krijgen meer en meer huizen elektriciteit, gas en stromend water. Spaarzegels en huishoudbonnen knippen we gretig uit de krant. Onze koopkracht stijgt.

Maar niet elk apparaat blijkt even nuttig als de reclame ons voorspiegelt. Elektrische blikopeners of kroketmachines zijn een moment lang een hype, maar verdwijnen vervolgens in een doos op zolder. Blijvers zijn de koelkast, de diepvries en vooral de wasmachine. Die laatste spaart de huisvrouw tot twee dagen tijd uit.

6 DECEMBER

SPELEN

Zes december is een dag van speelgoed en marsepein. We denken terug aan de liedjes uit onze jeugd. *Zie ginds komt de stoomboot. Daar wordt aan de deur geklopt. Sinterklaas kapoentje.* De deuntjes zijn onmogelijk uit het hoofd te krijgen. Al lijken sommige teksten rijp voor aanpassing. 'Sint Niklaasje, kom maar binnen met je knecht' klinkt niet meer van deze tijd.

Tot voor kort is Zwarte Piet het bestraffende hulpje. Zijn roe boezemt angst in. Stoute kinderen verdwijnen in de zak. Vandaag is hij de speelse metgezel van Sinterklaas, met een zak vol snoep en speelgoed in de hand.

Elke generatie kinderen kijkt met spanning naar de komst van Sinterklaas uit. Dagen van tevoren leggen we een suikerklontje en een wortel in ons schoentje, flesje bier ernaast. Op 6 december kunnen we niet snel genoeg uit bed. Stel je voor dat hij niet is geweest.

Het speelgoed dat de Sint door de schoorsteen laat vallen, is een afspiegeling van de tijdsgeest en de welvaart. In vroegere tijden zijn de houten schommelpaarden, de tinnen soldaten, de plastic barbiepoppen en de hoelahoep erg gewild. Tegenwoordig staan computerspelletjes en prinsessen van Disney hoog op het verlanglijstje. Hoor, wie klopt daar?